

Рейтинговий звіт CHER-04 – і - short

Звіт про рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання

(оновлення)

Одержувач рейтингу:	м. Черкаси
Тип кредитного рейтингу:	кредитний рейтинг боргового зобов'язання
Кредитний рейтинг:	uaBBB
Прогноз рейтингу:	стабільний
Тип боргового зобов'язання	емісія облігацій
Обсяг боргового зобов'язання	5 000 000 гривень
Строк обігу боргового зобов'язання	5 років
Дата визначення:	28.11.2005 р.
Дата оновлення	21.06.2007 р.
Результат оновлення	підтвердження

Наданий у результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг боргового зобов'язання визначено за Національною шкалою кредитних рейтингів, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна шкала кредитних рейтингів дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо кредитного рейтингу боргового зобов'язання

Кредитний рейтинг боргового зобов'язання ґрунтується на результатах аналізу протягом 2006 р. економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності та перспективних планах на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	28.11.2007 р.	07.07.2006 р.	21.06.2007 р.
Рівень рейтингу	ua BBB	ua BBB	ua BBB
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний

Рейтинг боргового зобов'язання «uaBBB» відображає ДОСТАТНЮ СПРОМОЖНІСТЬ позичальника вчасно й повністю виконати в умовах українського фінансового ринку це боргове зобов'язання. Таке боргове зобов'язання має підвищену чутливість до впливу несприятливих змін у комерційних, фінансових і економічних умовах, порівняно з борговими зобов'язаннями з вищими рейтингами.

Прогноз «стабільний» вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Черкаської міської ради підтримується:

- зростанням обсягу фактичного виконання доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів протягом 2006 року на 33,9%, порівняно із попереднім бюджетним періодом;
- зменшенням залежністю бюджету міста від трансфертів з бюджетів вищих рівнів, а саме затверджений на 2007 рік обсяг дотації вирівнювання з Державного бюджету було зменшено, порівняно з попереднім бюджетним періодом, у 7,1 разів до 2,9 млн. гривень, що дорівнює 1,2% загального фонду міського бюджету на відповідний період без урахування трансфертів;
- покращенням основних показників соціального розвитку міста протягом 2006 року, порівняно з 2005 роком: зменшенням рівня зареєстрованого безробіття до 2,0%, що на 0,7 в. п. менше за рівень зареєстрованого безробіття в країні; збільшенням середньооблікової чисельності працюючих в усіх сферах економічної діяльності та зростанням рівня середньомісячної заробітної плати, який залишається вищим за середній показник по країні;
- зростанням основних показників, які характеризують рівень економічного розвитку міста протягом 2002-2006 років: обсягу реалізації промислової продукції, обсягу освоєних інвестицій в основний капітал, обсягу зовнішньоторговельного товарообороту, обсягу роздрібного товарообороту, обсягу прямих іноземних інвестицій, обсягу житлового будівництва;
- низьким рівнем прямого боргу Черкаської міської ради станом на 01.01.2007 р.

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Черкаської міської ради обмежується:

- нижчим за середній по країні рівнем окремих показників соціально-економічного розвитку міста у розрахунку на 1 мешканця за результатами 2006 року: обсягу введеного в експлуатацію житла, обсягу прямих іноземних інвестицій;
- високим рівнем зношеності основних засобів, в тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення.

Резюме

Цей аналітичний звіт розкриває основні зрушення, що відбувалися впродовж 2006 року в соціально-економічній та фінансовій сферах м. Черкаси, та оцінку (через процедуру оновлення рейтингу) їхнього впливу на спроможність Черкаської міської ради виконувати свої боргові зобов'язання.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2002-2006 рр. наведено у наступній таблиці.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Черкаси¹

Показник	2002 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	Темп зростання у 2006 р. до 2005 р., %
Чисельність населення, тис. осіб	294,8	294,2	294,0	293,0	291,7	99,6
Рівень зареєстрованого безробіття, %	2,6	2,6	2,2	2,1	2,0	95,2
Середньомісячна заробітна плата, грн.	395,4	490,2	602,9	810,8	1 052,0	129,7
Заборгованість за заробітною платою станом на кінець періоду, млн. гривень	19,6	15,6	6,1	5,6	6,3	112,5
Питома вага середньооблікової кількості працівників у загальній чисельності населення, %	31,4	30,7	30,7	31,5	32,6	103,3
Обсяг реалізації продукції промисловості, млн. грн. (у фактичних цінах)	н/д	н/д	3 410,9	3 303,5	5 378,8	162,8
Роздрібний товарооборот, млн. грн. (у фактичних цінах)	361,4	505,5	706,1	895,1	1 150,2	128,5
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.(у фактичних цінах)	248,5	394,9	700,8	932,3	690,5 ²	117,9 ³
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	48,3	52,9	57,1	38,9	45,4	116,7
Обсяги житлового будівництва, тис. кв. м	0,0	0,0	24,5	32,1	47,3	147,4
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. дол. США	242,7	372,2	490,6	512,3	697,7	136,2

Джерело: Виконавчий комітет Черкаської міської ради

Демографія

Чисельність наявного населення міста Черкаси станом на 01.01.2007 р. дорівнювала 291,7 тис. осіб, або 22,0% населення області. Протягом 2002-2006 рр. у м. Черкасах спостерігається постійне зменшення чисельності наявного населення за рахунок природного скорочення населення.

¹ деякі кількісні дані, які аналізуються у звіті, наведені після відповідного заокруглення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових

² дані за січень-вересень 2006 року

³ темп зростання до показника за січень-вересень 2005 року

Протягом 2005-2006 років від'ємного значення набуває і показник зовнішньої міграції, що пов'язано із вивільненням працівників на підприємствах промислового комплексу міста, зокрема, на ВАТ «Черкаське хімволокно», що відноситься до найбільших роботодавців.

Трудові ресурси та заробітна плата

Ситуація на ринку праці міста протягом 2002-2006 років характеризується постійним зниженням рівня зареєстрованого безробіття, який у 2006 році на 0,7 в. п. менше за відповідний показник по країні в цілому, нерівномірними темпами зростання чисельності зайнятих в усіх сферах економічної діяльності міста Черкаси через структурні зміни у промисловому комплексі та зростанням рівня середньої заробітної плати, яка залишається вищою за середній показник по країні.

Протягом 2006 року у м. Черкасах відбувається зростання (на 105,4%) чисельності суб'єктів малого бізнесу, розвиток якого забезпечує щорічне зростання надходжень від суб'єктів малого підприємництва до бюджету міста. А саме у 2006 році суб'єктами малого бізнесу було забезпечено надходження до бюджету міста в обсязі 39,7 млн. гривень (34,6 млн. гривень у 2005 році), що становить 20,2% доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів.

Зміни у структурі зайнятості населення м. Черкаси за видами економічної діяльності протягом 2002-2005 роках, характеризуються зменшенням чисельності працюючих, та, відповідно, питомої ваги зайнятих у промисловості та транспорті за одночасного збільшенням питомої ваги зайнятих у сфері оптової та роздрібно торгівлі, фінансової діяльності.

Протягом 2006 року спостерігається зростання заборгованості із виплати заробітної плати внаслідок зростання заборгованості економічно неактивних підприємств та підприємств банкрутів. Основна сума заборгованості за виплатою заробітної плати припадає на підприємства промислового та транспортного комплексів міста.

Промисловість

Промисловий комплекс представляють 96 підприємств, що відносяться до основного кола статистичного звітності, в 11 галузях промисловості. Зміни у структурі обсягу реалізації промислової продукції підприємствами основного кола статистичної звітності протягом 2004-2005 рр. характеризуються зростанням питомої ваги машинобудування та виробництва будівельних матеріалів та зменшенням питомої ваги підприємств хімічної промисловості та деревообробної і целюлозно-паперової промисловості.

Незважаючи на структурні зміни протягом аналізованого періоду промисловість залишається провідною галуззю економіки м. Черкаси. Промисловий комплекс міста, на підприємствах якого зайнято близько третини загальної чисельності зайнятого населення міста, займає важливе місце, як у формуванні та розвитку

ринку праці, так і у наповненні бюджетів усіх рівнів шляхом сплати податкових платежів.

Робота промислового комплексу міста у 2006 році характеризується приростом обсягів промислового виробництва, який був забезпечений, передусім, зростанням обсягів виробництва в галузях «Хімічна промисловість», «Машинобудування», та «Харчова промисловість», питома вага яких в обсязі реалізованої продукції у 2005 році становила 41,0%, 14,4% та 25,5%, відповідно. Протягом 2006 року промисловими підприємствами м. Черкаси було реалізовано промислової продукції на 5 378,8 млн. гривень. У розрахунку на 1 мешканця обсяг реалізованої промислової продукції у 2006 році становив 18 376,5 гривень, що в 1,9 рази більше за середній показник по країні.

Транспорт

Черкаси є важливим транспортним вузлом, що має розвинуту транспортну інфраструктуру. Транспортне обслуговування господарського комплексу та населення міста здійснюється електротранспортом, автомобільним, залізничним та річковими видами транспорту. Працюють залізничний вокзал, автовокзал, річковий вокзал і порт. В приміській зоні існує аеропорт, який на сьогодні свої функції не виконує. Крім того, не здійснюється перевезення пасажирів річковим транспортом.

Протягом 2006 року робота громадського транспортного комплексу міста характеризується скороченням чисельності перевезених пасажирів за усіма видами транспорту. Як і в попередні періоди значну питому вагу у структурі пасажирських перевезень м. Черкаси займає електротранспорт (25,6% пасажирських перевезень у 2006 році), обслуговування якого здійснює КП «Черкасиелектротранс». Зважаючи на значну кількість пасажирів, що перевозяться електротранспортом, його екологічну безпеку та зручність, слід зазначити, що ця сфера потребує значних капітальних вкладень на розвиток мережі та оновлення рухомого складу.

Інвестиційна активність

Протягом останніх п'яти років відбувався значний ріст капіталовкладень в економіку міста. Зокрема, обсяг інвестицій в основний капітал, освоєних підприємствами м. Черкаси у січні-вересні 2006 році збільшився, порівняно із показником у відповідному періоді 2005 року, на 117,9% та становить 690,5 млн. гривень, що у розрахунку на 1 мешканця в 1,6 рази більше за відповідний показник по країні в цілому. При цьому, найбільші обсяги інвестицій в основний капітал були освоєні підприємствами промисловості.

Найбільшу питому вагу в обсягах освоєних інвестицій в основний капітал мають капітальні вкладення на здійснення будівельних робіт, обсяги яких у 2006 році збільшились, порівняно з 2005 роком на 31,4%. За рахунок усіх джерел фінансування було введено до експлуатації 47,3 тис. кв. м загальної площі житлових будинків, що більше за відповідний показник 2005 року на 47,4%, та у

розрахунку на 1 000 осіб наявного населення на 12,4% менше середнього показника по країні в цілому.

Іноземні інвестиції

З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 45,4 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця у 2,9 рази менше за середній показник по країні. На сьогодні найбільш привабливими для іноземного інвестування у м. Черкасах є харчова, целюлозно-паперова та хімічна промисловість, а також машинобудівний комплекс міста. При цьому, протягом 2006 року питома вага галузі машинобудування у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій, що були залучені підприємствами міста, зросла з 1,3% до 12,3%.

Зовнішньоекономічна діяльність

Розвиток промислового комплексу міста, зокрема експортоорієнтованих галузей, зумовив значну зовнішньоекономічну активність підприємств міста, про що свідчить вищий за середній по країні показник зовнішнього торговельного товарообороту у розрахунку на 1 мешканця протягом 2002-2006 років. Сальдо зовнішньоторговельного товарообороту протягом аналізованого періоду залишається позитивним, а коефіцієнт покриття імпорту експортом характеризується нерівномірними темпами зростання, що пов'язано із погіршенням показників діяльності окремих промислових підприємств міста.

Підприємства міста здійснюють зовнішньоторговельні операції з 98 країнами світу, серед яких основні країни-партнери: Російська Федерація та Німеччина. Переважний обсяг експортних поставок забезпечують підприємства хімічної промисловості міста. Товарна структура імпорту товарів представлена продукцією харчової промисловості машинобудування та целюлозно-паперової промисловості.

Торгівля, громадське харчування та сфера послуг

Зростання доходів населення, зниження рівня зареєстрованого безробіття, а також підвищення вимог покупця до торговельної мережі, яке відображується у розширенні мережі організованих місць торгівлі, зокрема, великих супермаркетів, сприяє зростанню попиту на споживчі товари, внаслідок чого обсяг роздрібного товарообороту торгової мережі (з урахуванням ресторанного господарства) у 2002-2006 роках постійно зростає.

У 2006 році обсяг роздрібного товарообороту торгової мережі (з урахуванням ресторанного господарства) збільшився, проти відповідного показника у 2005 році, на 28,5%, та становив 1 150,2 млн. гривень, що в розрахунку на 1 мешканця в 1,5 рази вище за відповідний середній показник по країні в цілому.

Житлове та комунальне господарство міста

У 2006 році, як і протягом попередніх періодів, у м. Черкаси залишаються актуальними проблеми необхідності поліпшення фінансового стану підприємств, які забезпечують життєдіяльність міста, шляхом впровадження економічно-обґрунтованих тарифів на житлові та комунальні послуги, та значних капітальних вкладень у відновлення інженерної інфраструктури та капітальний ремонт житлового фонду та інших об'єктів житлово-комунального господарства.

Підвищення у 2006 році тарифів на тепlopостачання та гаряче водопостачання, утримання будинків, споруд та прибудинкових територій, а також на водопостачання та водовідведення не надало можливості комунальним підприємствам міста у повному обсязі покривати витрати, пов'язані з виробництвом та наданням зазначених послуг. Крім того значні темпи зростання плати за надання комунальних послуг призвели до неповної оплати населенням спожитих послуг у IV кварталі 2006 року, тобто до зростання обсягу новоутворених боргів.

Комунальна власність міста

Черкаська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності, до яких відносяться: рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів та інші кошти, земля та природні ресурси, комунальні підприємства, частки власності у майні приватизованих підприємств, житловий фонд та нежитлові приміщення, інше комунальне майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження.

Площа земель у межах адміністративної одиниці м. Черкаси складає 7,8 тис. га, з якої станом на 01.01.2006 р. 28,7% – землі запасу та землі, що не надані у власність та постійне користування. З метою наповнення бюджету розвитку місто постійно здійснює продаж земельних ділянок несільськогосподарського призначення, як шляхом викупу, так і шляхом проведення аукціонів, що дозволяє підвищити ціну на земельну ділянку та, відповідно збільшити надходження до бюджету міста.

Зростання ставок орендної плати за землю, зокрема шляхом застосування перерахунку у відповідності до офіційних індексів, надає можливість місту збільшити надходження до бюджету від орендарів земельних ділянок, що належать територіальній громаді м. Черкаси. У 2006 році питома вага цього джерела надходжень у доходній частині загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів становила 6,1%, проти 5,9% у 2005 році. Крім того, з метою залучення додаткових фінансових ресурсів за користування земельними ділянками, у 2006 році Черкаська міська рада зобов'язала землекористувачів, що порушують правила користування землею, відшкодовувати збитки місцевому бюджету у розмірі орендної плати.

Станом на 01.01.2007 р. у місті Черкасах налічується 33 підприємства комунальної форми власності, облік діяльності 15-ти з яких здійснює Управління житлово-комунального господарства. Результатом діяльності комунальних підприємств міста в аналізованому періоді був прибуток обсягом 26,3 млн. гривень, тоді як у 2005 році фінансовий результат був від'ємний. Поліпшити фінансовий стан підприємств та зменшити протягом 2006 року обсяг простроченої кредиторської заборгованості дозволило підвищення тарифів на енергоспоживання та погашення заборгованості минулих періодів за рахунок коштів субвенції з Державного бюджету на заходи щодо погашення заборгованості громадян за житлово-комунальні послуги та енергоносії в рахунок часткової компенсації втрат від знецінення грошових заощаджень та субвенції на погашення заборгованості минулих років з різниці в тарифах на житлово-комунальні послуги.

Важливими джерелами надходжень до бюджету міста у 2006 році залишаються кошти від надання цілісних майнових комплексів та іншого комунального майна в оренду та приватизації комунального майна, у тому числі шляхом проведення аукціонів.

Бюджет міста

Місто Черкаси є адміністративним центром Черкаської області з районним поділом, тобто зведений бюджет міста включає бюджети 2-х рівнів: міський та районні в місті. Організація бюджетного процесу в місті здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів.

Для повного та всебічного вивчення показників бюджету міста Черкаси він був представлений у форматі бюджетного балансу:

Бюджет м. Черкаси протягом 2002-2006 рр., представлений у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2002 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік
Операційні надходження всього	144 007,7	198 645,4	170 074,4	231 651,4	372 990,0
Операційні видатки всього	141 213,7	166 579,2	168 975,4	224 999,3	357 606,2
Операційний баланс	2 794,0	32 066,2	1 099,0	6 652,1	15 383,8
Фінансовий дохід	86,5	23,0	9,1	0,2	309,1
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	39,0	0,0	0,0	0,0	646,6
Фінансовий баланс	47,5	23,0	9,1	0,2	-337,5
Поточний баланс	2 841,5	32 089,2	1 108,1	6 652,3	15 046,3
Капітальні надходження всього	3 984,3	9 127,1	12 349,4	5 173,3	10 419,0
Капітальні видатки всього	6 358,9	23 897,6	29 021,5	14 486,7	21 038,8
Капітальний баланс	-2 374,6	-14 770,5	-16 672,1	-9 313,4	-10 619,8
Баланс після капітальних видатків	466,9	17 318,7	-15 564,0	-2 661,1	4 426,5
Надання пільгових кредитів громадянам з урахуванням повернення	0,0	686,2	359,0	519,3	1 679,9
Профіцит/дефіцит	466,9	16 632,5	-15 923,0	-3 180,4	2 746,6
Фінансування	-466,9	-16 632,5	15 923,0	3 180,4	-2 746,6
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Черкаської міської ради

Виходячи з даних, наведених вище, у 2006 році, як і протягом попередніх бюджетних періодів, місто зберігає позитивний операційний баланс бюджету. Необхідно відзначити, що сальдо операційного балансу бюджету міста Черкаси протягом 2002-2006 рр. не має сталої тенденції до збільшення. А саме, у 2004 році спостерігається значне зменшення показника профіциту операційного балансу, порівняно із попереднім бюджетним періодом. Крім того, аналіз агрегованого бюджету із розбивкою за загальним та спеціальним фондами відображає, що сальдо операційного балансу у 2004 році за загальним фондом набуло від'ємного значення (-1 794,6 тис. гривень), тоді як сальдо операційного балансу спеціального фонду бюджету було позитивним (2 893,6 тис. гривень).

Зазначені коливання обумовлені зменшенням обсягу податкових надходжень до бюджету міста після набрання чинності Законом України «Про податок з доходів фізичних осіб», та, відповідно, зменшенням у 2004 році фактичного обсягу доходів бюджету міста, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів за одночасного збільшення операційних витрат, передусім, через значні темпи зростання заробітної плати працівників бюджетної сфери. Слід зауважити, що, незважаючи на перевищення обсягу операційних видатків загального фонду бюджету м. Черкаси над відповідними операційними доходами, у 2004 році, як в попередніх бюджетних періодах, місто продовжує сплачувати вилучення до Державного бюджету. Це призводить до необхідності покриття дефіциту бюджету міста у 2004 році за рахунок надпланових залишків бюджетних коштів, обсяг яких протягом зазначеного періоду скоротився з 16 943,5 тис. гривень станом на 01.01.2004 р. до 882,2 тис. гривень станом на 01.01.2005 р. Дотація вирівнювання з Державного бюджету до бюджету м. Черкаси почала надходити вже у 2006 році, коли за розрахунками Міністерства фінансів України прогнозний обсяг доходів

бюджету міста, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, був недостатнім для фінансування відповідних витрат.

У 2002-2005 роках бюджет міста має позитивний фінансовий баланс бюджету. При цьому, у 2002-2003 роках позитивне сальдо фінансового балансу бюджету було забезпечено надходженнями відсотків банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами на рахунках місцевого бюджету, що були відкриті в установах банків, та незначного обсягу прямих боргових зобов'язань (короткотермінових позичок на покриття тимчасових касових розривів, залучених в установах банків), що потребують видатків на їх обслуговування. У 2004-2005 роках відбулося скорочення обсягу фінансового доходу після переходу на казначейське обслуговування місцевих бюджетів, проте фінансовий баланс міста залишається позитивним через відсутність прямого боргу міста.

Слід зауважити, що місту вдалося скоротити показник негативного сальдо фінансового балансу у 2006 році, яке зумовлене виплатами відсоткових платежів за випуском облігацій внутрішньої місцевої позики м. Черкаси обсягом 5,0 млн. гривень. А саме, протягом 2006 року з метою зменшення навантаження на бюджет Черкаська міська рада здійснює активні операції з тимчасово-вільними залишками спеціального фонду бюджету міста шляхом їх розміщення на депозит у банківській установі, що дозволило на 47,8% покрити видатки на обслуговування прямого боргу.

Профіцит поточного балансу бюджету протягом 2002-2003 рр. спрямовувався на покриття дефіциту капітального балансу. У 2002-2003 роках загалом бюджет міста було виконано з профіцитом, що забезпечувалось, передусім значними темпами зростання операційних надходжень. У 2004-2005 роках внаслідок погіршення динаміки податкових надходжень до бюджету міста бюджет міста виконано з дефіцитом. Дефіцит в частині спеціального фонду у 2005 році було покрито за рахунок запозичення до бюджету міста, яке було здійснено шляхом випуску облігацій внутрішньої місцевої позики на загальну суму 5,0 млн. гривень.

Протягом 2002-2006 рр. місто щорічно залучало короткотермінові позички на покриття тимчасових розривів для своєчасного забезпечення фінансовими ресурсами поточних видатків загального фонду міського бюджету, переважно з метою виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ у літній період. При цьому, якщо у 2002-2003 роках кошти залучалися у комерційних банках на умовах платності, то касові розриви у 2004-2005 рр. повністю покривалися за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку без нарахування відсотків за користування позичками.

Слід зауважити, що протягом 2005-2006 рр. відбувається зростання обсягу надпланових залишків на рахунках бюджету міста, частину з яких було розміщено на депозит у банківській установі. Станом на 01.01.2007 р. обсяг залишків на бюджетних рахунках м. Черкаси становив 6,8 млн. гривень, у тому числі 3,0 млн. гривень – залишки на рахунках загального фонду бюджету міста.

Виконання доходної частини бюджету м. Черкаси

Протягом 2002-2006 рр. обсяг доходної частини бюджету міста (без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду до спеціального) не характеризується сталим зростанням, що зумовлено зменшення обсягу доходної частини бюджету у 2004 році, внаслідок зменшення після набуття чинності Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» обсягу податкових надходжень, які є основним джерелом формування доходної бази.

Податкові надходження є одним з основних джерел формування доходної бази бюджету м. Черкаси, незважаючи на те, що протягом 2005-2006 рр. їх питома вага в доходах бюджету поступово зменшується (з 62,7% у 2004 році до 48,9% у 2006 році), за одночасного зростання обсягів трансфертів до бюджету міста. Збільшення обсягу надходжень трансфертів та, відповідно, питомої ваги зазначеного джерела доходної частини бюджету міста протягом 2005-2006 рр. забезпечується збільшенням обсягів надходжень соціально-спрямованих трансфертів та трансфертів на погашення заборгованості у житлово-комунальній сфері, а також надходженням у 2006 році дотації вирівнювання з Державного бюджету, яку місто у 2002-2005 роках не отримувало.

Планові показники за доходами загального фонду без урахування трансфертів протягом 2006 року було виконано на 100,7%, у тому числі за доходами, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, на 100,6%, за власними доходами – на 101,0%. Високий рівень виконання у 2006 році річного плану за закріпленими доходами, у тому числі перевиконання прогнозних показників, які були доведені Міністерством фінансів України, зумовлено, передусім, виконанням у повному обсязі плану за основним джерелом надходжень до загального фонду бюджету міста – податку з доходів фізичних осіб, питома вага якого у загальному обсязі доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів становить понад 70,0% в аналізованому періоді.

Фактичний обсяг доходів спеціального фонду (без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду бюджету) у 2006 році становив 115,7% річних призначень, що забезпечується високим рівнем виконання річного плану за власними надходженнями бюджетних установ, питома вага яких у загальній сумі надходжень спеціального фонду становить понад 50,0%.

Виконання видаткової частини бюджету м. Черкаси

Обсяг виконання видаткової частини бюджету міста протягом 2002-2006 рр. постійно зростає та найнижчий показник росту видаткової частини бюджету міста припадає на 2004 рік, який характеризується низькими темпами зростання обсягу доходної частини бюджету міста внаслідок зменшення обсягів податкових надходжень. Складовою частиною витрат бюджету міста протягом 2002-2004 рр. були кошти, що передаються до Державного бюджету, проте, починаючи з 2005 року, внаслідок випереджаючого зростання доходної частини загального фонду місцевого бюджету над видатковою, місто не перераховує кошти до

Державного бюджету, а з 2006 року – почало отримувати дотацію вирівнювання на покриття різниці між розрахунковим обсягом делегованих доходів та обсягом відповідних видатків загального фонду бюджету міста.

Зміни структури видаткової частини бюджету міста протягом 2005-2006 рр. характеризується зростанням обсягу та питомої ваги поточних видатків у загальному обсязі витрат бюджету, передусім захищених статей, тоді як у 2003-2004 років відбувалося збільшення питомої ваги капітальних видатків, на покриття яких у 2003 році було спрямовано профіцит поточного балансу бюджету, а у 2004 році – надпланові залишки бюджетних коштів.

Видаткова частина загального фонду бюджету міста, без урахування трансфертів до бюджету розвитку, збільшилась у 2006 році, порівняно з 2005 роком, на 58,1%. Виконання річного плану за видатками становило 100,1%, у тому числі показники загального фонду виконані на 99,5%, спеціального – 101,6%. Основними видатковими статтями бюджету міста є: видатки на фінансування установ бюджетної сфери, державного управління, житлово-комунального господарства, транспорту, будівництво та інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю.

Бюджет м. Черкаси на 2007 рік

Доходну частину міського бюджету міста Черкаси на 2007 рік затверджено в сумі 418,1 млн. гривень, що на 10,8% перевищує показники виконання бюджету у 2006 році. За загальним фондом передбачено збільшення обсягу доходної частини, проти показника 2006 року, на 35,3%, переважно, за рахунок значного збільшення обсягу надходжень податку з доходів фізичних осіб, плати за землю, плати за оренду цілісних майнових комплексів.

Обсяг доходної частини спеціального фонду бюджету міста на 2007 рік на 51,9% менший за показник виконання доходної частини спеціального фонду у 2006 році. Це зумовлено зменшенням надходжень трансфертів з Державного бюджету у 2007 році, порівняно із попереднім бюджетним періодом. Доходи бюджету розвитку заплановані в обсязі 275,7% показників виконання 2006 року, зокрема, заплановано зростання як обсягу доходів від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності міста, так і доходів від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення.

Складовою частиною надходжень трансфертів до міського бюджету м. Черкаси залишається дотація вирівнювання з Державного бюджету, хоча її обсяг внаслідок випереджаючих темпів зростання доходної частини загального фонду місцевого бюджету, порівняно із видатками загального фонду, зменшено, порівняно із фактичним надходженням у 2006 році, у 7,1 рази.

Видаткову частину міського бюджету м. Черкаси на 2007 рік без урахування коштів, що передаються із загального фонду до спеціального було затверджено в обсязі 417,2 млн. гривень, що становить 111,3% показників фактичного виконання зазначеного показника у 2006 році. У 2007 році передбачається зростання обсягу видатків бюджету міста на фінансування основних галузей бюджетної сфери

(освіти, охорони здоров'я, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту) та державного управління.

Заплановане зростання обсягу видатків за галуззю «Будівництво», порівняно із попереднім бюджетним періодом, зумовлено запланованим здійсненням капітальних вкладень за рахунок бюджету розвитку міста у 2007 році на будівництво об'єктів комунального господарства, за галуззю «Транспорт» – через зростання обсягу трансфертів з Державного бюджету на придбання вагонів для міського електротранспорту та компенсацію пільгового проїзду.

Видатки на обслуговування внутрішнього боргу, затверджені в сумі 0,6 млн. гривень, спрямовуються на обслуговування облігацій внутрішньої місцевої позики 2005 року обсягом 5,0 млн. гривень.

Боргові зобов'язання міста

Загальна сума прямого боргу бюджету м. Черкаси станом на 01.01.2007 р. дорівнює 5 000,0 тис. гривень – кошти, що були залучені до бюджету розвитку міського бюджету м. Черкаси шляхом випуску облігацій внутрішньої місцевої позики у 2005 році.

Пряме боргове навантаження бюджету міста Черкаси станом на 01.01.2007 р., тобто співвідношення обсягу боргу до уточненого плану доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду до спеціального, становить 2,3%, проти 3,1% за наслідками виконання бюджету у 2005 році.

Перспективи залучення коштів у майбутньому

За інформацією Виконавчого комітету Черкаської міської ради на сьогодні проводяться переговори щодо залучення КП «Черкаситеплокомуненерго» у Європейському банку реконструкції та розвитку позики під гарантію міської ради на загальну суму 10,0 -12,0 млн. євро терміном на 15 років з метою реалізації спільного проекту щодо модернізації системи тепlopостачання у м. Черкасах. Пільговий період користування позикою – 3 роки, відсоткова ставка за користування залученими коштами – нефіксована, у розрахунку Euribor плюс 4,5%.

Вибори у місцеві органи влади

За результатами останніх виборів до Черкаської міської ради, які відбулися 26.03.2006 р. та вперше проводилися за пропорційною системою одночасно до Верховної Ради та місцевих рад, у складі депутатського корпусу, який налічує 60 депутатів, найбільше мандатів отримав Блок Юлії Тимошенко – 25% депутатських мандатів, за ним йдуть Партія регіонів – 9%, Наша Україна – 8%,

Соціалістична партія України – 4%, Комуністична партія України – 4%, Блок Булатецького – 4%, Партія «Віче» – 3%, Блок Литвина – 3%.

Вибори міського голови, які відбулися 26.03.2006 р., були визнані не дійсними. За результатами повторних виборів, що відбулися у м. Черкаси 05.11.2006 р., посаду Черкаського міського голови посів Одарич Сергій Олегович. Він отримав 35,4% голосів виборців. За поданням міського голови у травні 2007 року було змінено керівний склад Виконавчого комітету, а саме: призначено 9 заступників міського голови та обрано нового секретаря міської ради – Маринкевича Василя Петровича, який представляє Партію регіонів. На сьогодні у Черкаській міській раді утворена стабільна більшість міського голови (у кількості 36 осіб), до складу якої увійшли: блок Справедливість (12 осіб), Соціалістична партія України (4 особи), Пора ПРП (колишній блок Булатецького – 4 особи), Наша Україна (9 осіб), Партія Регіонів (4 особи), Народний Блок Литвина (3 особи).

Висновок

Зважаючи на результати проведеного аналізу соціально-економічного розвитку та виконання бюджету м. Черкаси протягом 2006 р., рейтингове агентство прийняло рішення про підтвердження кредитного рейтингу боргового зобов'язання Черкаської міської ради обсягом 5,0 млн. гривень на рівні «uaBBB», зі стабільним прогнозом.

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. В. Шубіна

Провідний фінансовий аналітик

О. К. Самойлова

Додатки

Бюджет м. Черкаси протягом 2005-2006 рр. з розбивкою на загальний та спеціальний фонди, представлений у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2005 р., Загальний фонд	2005 р., Спеціальн ий фонд	2005 р., Разом	2006 р., Загальний фонд	2006 р., Спеціальн ий фонд	2006 р. Разом
Податкові надходження	137 410,5	4 030,1	141 440,6	181 082,2	5 934,3	187 016,5
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	3 854,3	14 181,0	18 035,3	6 513,1	16 840,2	23 353,3
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів	60 884,5	11 291,0	72 175,5	88 991,0	73 629,2	162 620,2
Операційні надходження всього	202 149,3	29 502,1	231 651,4	276 586,3	96 403,7	372 990,0
Поточні видатки	154 515,1	14 553,6	169 068,7	203 229,0	20 147,2	223 376,2
Субсидії та поточні трансферти	42 891,6	13 039,0	55 930,6	59 758,9	74 471,1	134 230,0
Операційні видатки всього	197 406,7	27 592,6	224 999,3	262 987,9	94 618,3	357 606,2
Операційний баланс	4 742,6	1 909,5	6 652,1	13 598,4	1 785,4	15 383,8
Фінансовий дохід	0,2	0,0	0,2	309,1	0,0	309,1
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	646,6	0,0	646,6
Фінансовий баланс	0,2	0,0	0,2	-337,5	0,0	-337,5
Поточний баланс	4 742,8	1 909,5	6 652,3	13 260,9	1 785,4	15 046,3
Капітальні надходження	0,0	4 616,9	4 616,9	0,0	8 991,2	8 991,2
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	0,0	556,4	556,4	0,0	1 427,8	1 427,8
Капітальні надходження всього	0,0	5 173,3	5 173,3	0,0	10 419,0	10 419,0
Капітальні видатки	1 603,1	4 622,7	6 225,8	5 009,9	7 092,7	12 102,6
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	1 720,4	5 984,1	7 704,5	3 378,8	4 129,5	7 508,3
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	556,4		556,4	1 427,9		1 427,9
Капітальні видатки всього	3 879,9	10 606,8	14 486,7	9 816,6	11 222,2	21 038,8
Капітальний баланс	-3 879,9	-5 433,5	-9 313,4	-9 816,6	-803,2	-10 619,8
Баланс після капітальних видатків	862,9	-3 524,0	-2 661,1	3 444,3	982,2	4 426,5
Надання пільгових кредитів громадянам з урахуванням повернення	530,0	-10,7	519,3	1 669,2	10,7	1 679,9
Профіцит/дефіцит	332,9	-3 513,3	-3 180,4	1 775,1	971,5	2 746,6
Фінансування	-332,9	3 513,3	3 180,4	-1 775,1	-971,5	-2 746,6
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Черкаської міської ради

Фінансування бюджету м. Черкаси у 2005-2006 рр. з розбивкою на загальний та спеціальний фонди, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2005 р., Загальний фонд	2005 р., Спеціальн ий фонд	2005 р., Разом	2006 р., Загальний фонд	2006 р., Спеціальн ий фонд	2006 р. Разом
Профіцит/дефіцит	332,9	-3 513,3	-3 180,4	1 775,1	971,5	2 746,6
Фінансування	-332,9	3 513,3	3 180,4	-1 775,1	-971,5	-2 746,6
Зміна залишків	-332,9	-1 486,7	-1 819,6	-1 775,1	-971,5	-2 746,6
залишок на початок року	882,2	1 400,5	2 282,7	1 215,1	2 887,2	4 102,3
залишок на кінець року	1 215,1	2 887,2	4 102,3	2 990,2	3 858,7	6 848,9
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	0,0	7 159,2	0,0	7 159,2
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0	7 159,2	0,0	7 159,2
Фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Одержано	81 303,0	0,0	81 303,0	69 200,1	0,0	69 200,1
Повернено	81 303,0	0,0	81 303,0	69 200,1	0,0	69 200,1
Фінансування за рахунок інших банків	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Одержано позик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернено позик	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансування за борговими операціями	0,0	5 000,0	5 000,0	0,0	0,0	0,0
Запозичення	0,0	5 000,0	5 000,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Черкаської міської ради